

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ТЕХНІЧНОГО
НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ (ВИПУСКОВА)**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора

з навчальної роботи

ВСП «Фаховий коледж

МНУ імені В. О. Сухомлинського»

Олена САХАРОВА

«27» серпня 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДЕЙ
З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ»**

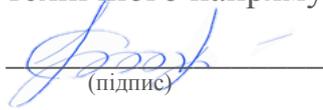
Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр

Галузь знань: 23 Соціальна робота

Спеціальності: 231 Соціальна робота

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: **Санайко Ксенія Миколаївна**, викладач вищої категорії циклової комісії технічного напрямку підготовки (випускова)

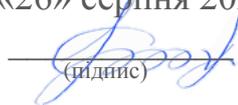

(підпис)

КСЕНІЯ САНАЙКО
(прізвище та ініціали)

Програма затверджена на засіданні циклової комісії технічного напрямку підготовки.

Протокол № 11 від «26» серпня 2024 року

Голова циклової комісії

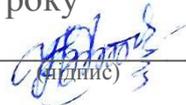

(підпис)

Ксенія САНАЙКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено навчально-методичною радою коледжу.

Протокол № 8 від «27» серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради

(підпис)

Олена САХАРОВА
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Самостійна робота – 60 год.	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	Нормативна (90 год, 3 кредитів)
	Напрямок підготовки 231 «Соціальна робота»	Рік підготовки: 4-й
		Семестр 5-й
		Лекції 5-й семестр - 10 год.
		Практичні 5-й семестр – 20 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: <u>5 семестр</u> Тижневих годин – 1	Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр	Вид контролю: 5-й семестр - екзамен

Мова навчання – українська.

Примітка.

Електронна адреса дистанційного курсу на платформі <https://lms.human.ua>:

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Медико-соціальні проблеми людей з функціональними обмеженнями» є формування у майбутніх фахівців базових знань роботи з особами з інвалідністю та професійно-орієнтованого світогляду на проблеми інклюзії, підготовка до соціально-педагогічної діяльності у навчальних закладах, соціально-реабілітаційних центрах, інклюзивно-ресурсних центрах і т.п.

Провідними завданнями дисципліни є:

- розкриття основних теоретичних положень інклюзії;
- обґрунтування провідних напрямів роботи з особами з інвалідністю в інклюзивному середовищі;
- ознайомлення з міжнародними документами та вітчизняним законодавчим забезпеченням освітніх прав людей з особливими потребами;
- уміння визначати та проектувати архітектурну безбар'єрність;
- планування і організація навчальних та реабілітаційних заходів;
- володіння правилами спілкування, взаємодії та співпраці з особами з різними нозологіями;
- створення умов для навчання та реабілітації людей з інвалідністю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: теоретичні аспекти основ інклюзії та ключові позиції інклюзивної освіти, основні причини, категорії, групи, моделі інвалідності; необхідність застосування поняття „особа з інвалідністю”, еволюцію ставлення до людей з інвалідністю; ознаки універсальної доступності; правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю; види реабілітацій для людей з інвалідністю; основи жестової мови.

вміти: працювати з науковими літературними джерелами та законодавчою базою за темою інклюзії і осіб з інвалідністю; застосовувати знання з інклюзії у практичній діяльності; досліджувати об'єкти громадського призначення на визначення доступності; застосовувати правила спілкування з особами з інвалідністю; на базовому рівні виявляти вид реабілітації, якої потребує людина з інвалідністю; застосовувати мову жестів.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими **компетентностями:**

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 1. Здатність розуміти сутність, напрямки та види соціальної роботи.

СК 4. Здатність розуміти соціально-психологічні явища, процеси становлення, розвитку та соціалізації особистості.

СК 5. Здатність виявляти потреби населення у соціальних послугах.

СК 7. Здатність визначати шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК 8. Здатність надавати допомогу і підтримку спеціальним групам клієнтів.

Програмні результати навчання

РН 3. Розв'язувати типові задачі в професійній діяльності.

РН 5. Застосовувати етичні принципи і стандарти соціальної роботи у професійній діяльності.

РН 6. Використовувати технології соціальної діагностики, профілактики, корекції із застосуванням сучасних форм та методів професійної діяльності.

РН 9. Здійснювати соціальне інспектування й оцінку потреб уразливих категорій громадян, у тому числі тих, хто опинився у складних життєвих обставинах.

РН 11. Аргументувати шляхи подолання проблем та обирати методи їх розв'язання

РН 13. Визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1 Наукові засади діяльності соціальних служб з людьми з особливими потребами

Тема 1. Інвалідність як суспільна проблема

1. Визначення сутності основних понять дисципліни: «хвороба», «функціональні обмеження», «працездатність», «непрацездатність», «інвалід», «інвалідність».

2. Сприйняття «особливих» людей в процесі еволюції людського суспільства.

3. Типологія інвалідності. Моделі інвалідності.

4. Інтеграція людей з вадами розвитку у суспільство – необхідність сучасності.

Тема 2. Основні проблеми людей з функціональними обмеженнями у сучасному суспільстві

1. Соціальні, психологічні та побутові проблеми людини з особливими потребами та її найближчих родичів на кожному віковому етапі її розвитку (народження дитини, ранній вік, дошкільний вік, шкільні роки (в тому числі підлітковий період розвитку, юнацький вік, доросле життя).

2. Соціальні проблеми людей з інвалідністю на різних рівнях соціальної структури суспільства (макро-, мезо-, екзо- та мікрорівень).

Тема 3. Організація охорони здоров'я населення України

1. Поняття охорони здоров'я, її організація.

2. Організація медичної допомоги: структура закладів, їх призначення.

3. Характеристика основних функцій різних закладів медичної допомоги.

Кредит 2. Система медико-соціального захисту людей з функціональними обмеженнями

Тема 4. Органи, що встановлюють інвалідність, їх структура та функції

1. Система органів медико-соціальних експертних комісій.

2. Завдання керівних і наукових органів МСЕК.

3. Функції первинних загальних МСЕК. 4. Призначення і завдання спеціалізованих МСЕК.

Тема 5. Експертне встановлення категорії (причини) інвалідності. Аналіз причин функціональних обмежень, шляхи попередження

1. Етіологічний аналіз причин інвалідності.

2. Офіційна класифікація причин функціональних обмежень, підстави їх встановлення.

3. Дитяча інвалідність: діти-інваліди та інваліди з дитинства.

4. Поняття нещасного випадку, каліцтва, аварії та катастрофи.

5. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.

6. Поняття професійного захворювання.

7. Правові основи та особливості експертизи прив становленні інвалідності від професійного захворювання.

Тема 6. Підстави встановлення груп інвалідності

1. Вступні положення, загальні підстави, критерії визнання людини інвалідом.

2. Підстави для встановлення I-II-III групи інвалідності.

3. Порівняльний аналіз груп інвалідності.

Тема 7. Інвалідність внаслідок трудового каліцтва та професійного захворювання

1. Поняття нещасного випадку, каліцтва, аварії та катастрофи.

2. Класифікація нещасних випадків.

3. Нещасні випадки, що кваліфікуються як трудове каліцтво.

4. Нещасні випадки, пов'язані з трудовою діяльністю.

5. Правове та клінічне обґрунтування діагнозу професійного захворювання.

6. Порядок встановлення, розслідування та обліку професійних захворювань.

Кредит 3. Види реабілітації людей з функціональними обмеженнями

Тема 8. Поняття реабілітації людей з функціональними обмеженнями, види реабілітації, правова основа.

1. Роль ерготерапії в реабілітації людей з особливими потребами.

2. Організація реабілітаційного процесу, державна та індивідуальні програми реабілітації людей з функціональними обмеженнями.

3. Напрямки, види реабілітації людей з інвалідністю, їх коротка характеристика.

4. Роль ерготерапії в постінсультній реабілітації клієнтів.

Тема 9. Соціальна реабілітація людей з інвалідністю

1. Поняття соціальної реабілітації, її основні напрямки.

2. Соціально-правові аспекти реабілітації людей з інвалідністю.

3. Соціально-психологічна реабілітація людей з інвалідністю.

4. Соціально-побутова реабілітація людей з інвалідністю.

Тема 10. Медична реабілітація людей з інвалідністю

1. Поняття про медичну реабілітацію, її завдання та етапи.

2. Основні напрямки медичної реабілітації.

3. Допоміжні методи медичної реабілітації: фізіотерапія, лікувальна фізкультура, санаторне-курортне оздоровлення.

Тема 11. Психологічна реабілітація людей з інвалідністю

1. Психотерапія, її види та методи.
2. Аутотренінг, мобілізація інваліда на роботу над собою.

Тема 12. Професійна реабілітація людей з функціональними обмеженнями Поняття професійної реабілітації, її складові.

1. Характеристика етапів професійної реабілітації: професійна орієнтація, визначення трудових можливостей інваліда; професійне навчання, підготовка інваліда до праці.

2. Безпосереднє працевлаштування людини з інвалідністю; створення на виробництві необхідних умов праці.

Тема 13. Проблеми здобуття освіти дітьми з особливими потребами та можливості їх розв'язання.

1. Профорієнтація та працевлаштування людини, що має функціональні обмеження.

2. Нормативно-правове підґрунтя навчання і виховання дітей з особливими потребами.

3. Інклюзивна освіта: її суть, мета та основні завдання.

4. Структура навчальної дисципліни

№	Назва теми	Кількість годин			Всього
		У тому числі			
		лек	пр	с.р.	
Кредит 1 Наукові засади діяльності соціальних служб людьми з особливими потребами					
1	Інвалідність як суспільна проблема	0,5	1	8	9,5
2	Основні проблеми людей з функціональними обмеженнями у сучасному суспільстві	0,5	1	8	9,5
3	Організація охорони здоров'я населення України	1	2	9	11
Всього кредит I		2	4	26	30
Кредит 2 Система медико-соціального захисту людей з функціональними обмеженнями					
4	Органи, що встановлюють інвалідність, їх структура та функції	0,5	0,5	7	7
5	Експертне встановлення категорії (причини) інвалідності. Аналіз причин функціональних обмежень, шляхи попередження	0,5	0,5	6	7
6	Підстави встановлення груп інвалідності	0,5	0,5	6	7
7	Інвалідність внаслідок трудового каліцтва та професійного захворювання	0,5	2,5	6	9
Всього кредит II		2	4	25	30
Кредит 3. Види реабілітації людей з функціональними обмеженнями					
8	Поняття реабілітації людей з функціональними обмеженнями, види реабілітації, правова основа.	1	2	2	5
9	Соціальна реабілітація людей з інвалідністю	1	2	2	5
10	Медична реабілітація людей з інвалідністю	1	2	2	5
11	Психологічна реабілітація людей з інвалідністю	1	2	2	5
12	Професійна реабілітація людей з функціональними обмеженнями Поняття професійної реабілітації, її складові.	1	2	2	5
13	Проблеми здобуття освіти дітьми з особливими потребами та можливості їх розв'язання.	1	2	2	5
Всього кредит III		6	10	10	30
Всього I семестр		10	20	60	90
Всього за рік		10	20	60	90

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові засади діяльності соціальних служб з людьми з особливими потребами		
1.	Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен	1
2.	Еволюція ставлення до людей з інвалідністю	1
3.	Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю	2
Кредит 2. Система медико-соціального захисту людей з функціональними обмеженнями		
4.	Універсальна доступність навчального закладу	0,5
5.	Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у навчальному закладі	0,5
6.	Основи жестової мови	2,5
Кредит 3. Види реабілітації людей з функціональними обмеженнями		
7.	Види реабілітацій для людей з інвалідністю	2
8.	Досвід впровадження інклюзії в Україні	2
9.	Реабілітація інвалідів війни з Російською Федерацією	2
10.	Міжнародна співпраці з реабілітації українських військових та цивільного населення, які постраждали від агресії РФ	2
11.	Професійна реабілітація людей з функціональними обмеженнями	2
12.	Проблеми здобуття освіти дітьми з особливими потребами та можливості їх розв'язання.	2
Всього I семестр		20
Всього за рік		20

7. Індивідуальні завдання

<i>Вид ІНДЗ</i>	<i>Характеристика змісту ІНДЗ і вимог до виконання</i>
Студентський міні-проект	<i>Обрати тему міні-проекту:</i> Історія протезів. Історія виникнення білої тростини. Історія виникнення шрифту Брайля. Історія виникнення коляски для пересування. Відомі особистості світу з інвалідністю. Відомі особистості України з інвалідністю. Історія виникнення жестової мови. Сучасні протези для спортсменів.
	<i>Опрацювати необхідну літературу, джерела, документи</i>
	<i>Оформити роботу згідно з вимогами та представити</i>
Дослідження об'єкта на доступність	<i>Обрати об'єкт громадського призначення</i>
	<i>Дослідити його на доступність для маломобільних груп населення</i>
	<i>Заповнити Анкету доступності та розробити презентацію з фото об'єкта</i>
	<i>Захистити роботу</i>
Проект інклюзивного закладу	<i>Розробити проект інклюзивного закладу</i>
	<i>Описати етапи створення</i>
	<i>Передбачити посади та обов'язки</i>
	<i>Врахувати особливості універсального дизайну та програмно-технічне забезпечення</i>
	<i>Представити роботу у слайдах</i>

Пропонується два варіанти ІНДЗ

Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект) Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проекту. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності. *Зміст ІНДЗ:* завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- огляд літературних джерел з тематики (3 бали);
- виконання роботи за тематикою (3 бали);
- підготовка доповіді та захист роботи (7 балів);
- участь у науковій студентській конференції (5 балів);
- дослідження різноманітних питань та сучасних розробок з тематики дисципліни у вигляді реферату (12 балів).

Орієнтовна структура ІНДЗ – робота з міні-проектами за темами, дослідження об'єктів на доступність для людей з інвалідністю, розробка проекту інклюзивного закладу.

Тематика ІНДЗ

Робота виконується письмово в окремому зошиті, її обсяг визначається студентом індивідуально.

Варіант індивідуальної роботи визначається порядковим номером студента в академічному журналі групи.

Варіант 1.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Використовуючи взаємозв'язки між навчальними дисциплінами, (зокрема між державним правом зарубіжних країн та історією держави та права зарубіжних країн, правознавством), підготувати історичну довідку про становлення науки про інвалідність у зарубіжних країнах.

Завдання 2. Дайте відповідь на питання: Чи вживає держава всіх необхідних заходів для забезпечення індивідуальної мобільності людей з інвалідністю, у тому числі шляхом:

- сприяння індивідуальній мобільності людей з інвалідністю в обраний ними спосіб, в обраний ними час за доступною ціною?

- полегшення доступу людей з інвалідністю до якісних засобів, що покращують мобільність?

- навчання людей з інвалідністю і персоналу, що працюють з ними, спеціальним навичкам мобільності?

- заохочення підприємств, що займаються виробництвом засобів, що полегшують мобільність, пристроїв та допоміжних технологій, до врахування всіх аспектів мобільності?

Завдання 3. Напишіть реферат на тему: «Інклюзивна освіта в демократичній державі».

Завдання 4. Напишіть повідомлення, есе, доповідь, реферат про людину з інвалідністю, яка проживає у Вашому населеному пункті.

Завдання 5. У спеціальному зошиті розпочати роботу над складанням словника основних понять та термінів, наприклад:

Інклюзивна освіта – це ...

Інвалід – це ...

Лінза інвалідності – це ...

Соціальна реабілітація – це ...

Державно-правовий захист – це ...

Варіант 2

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Використовуючи навчальну та спеціальну літературу, визначити та класифікувати джерела щодо формування науки про інвалідність у світі і відобразити це у вигляді схеми.

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Правове забезпечення інклюзивної освіти в демократичній державі».

Завдання 3. Напишіть повідомлення, есе, доповідь, реферат про людину з інвалідністю, яка проживає у Вашому населеному пункті.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Соціальна програма – це ...

Соціальна модель інвалідності – це ...

Дискримінація – це ...

Конституційний закон – це ...

Свобода від дискримінації – це ...

Лінза інвалідності – це ...

Варіант 3.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Які дії застосовуються державою для забезпечення, щоб усі особи з усіма формами інвалідності користувались правом на свободу і особисту недоторканість і щоб ніхто не був позбавлений свободи за ознакою інвалідності?

Якими є законодавчі та інші дії, що застосовуються для забезпечення того, щоби люди з інвалідністю, позбавлені волі, забезпечувались необхідним розумним пристосуванням і користувались тими самими процесуальними гарантіями, що й інші особи, для повного користування правами і свободами?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Роль різних суб'єктів суспільства у захисті прав людини з інвалідністю».

Завдання 3. Напишіть повідомлення, ессе, доповідь, реферат про людину з інвалідністю, яка проживає у Вашому населеному пункті.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Моральна модель – це ...

Соціальна ізоляція – це ...

Доступність – це ...

Соціальна інклюзія – це ...

Універсальний дизайн – це ...

Варіант 4.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава дотримання права людини з інвалідністю на працю, яке включає в себе право на отримання можливості заробляти собі на життя працею, яку людина з інвалідністю вільно обрала або на яку вона вільно погодилась, в умовах, коли ринок праці та виробниче середовище є відкритим, інклюзивним і доступним для людей з інвалідністю?

Чи вживає держава належних заходів спрямованих на: - заборону дискримінації на підставі інвалідності стосовно всіх питань щодо прийняття на роботу її збереження та умов праці? - захист трудових прав людей з інвалідністю нарівні з іншими? - надання людям з інвалідністю можливості ефективного доступу до загальних програм технічної та професійної орієнтації, служб працевлаштування, професійного навчання?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Реабілітаційна модель інвалідності».

Завдання 3. Приведіть приклад участі інваліда в суспільнополітичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Культурна модель інвалідності – це ...

Концепція універсального дизайну – це ...

Стандарти прав людини з інвалідністю – це ...

Демократична держава – це ...

Соціальна держава – це ...

Варіант 5.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи вживає держава належних заходів, щоб наділити людей з інвалідністю можливістю брати участь нарівні з іншими у проведенні дозвілля і відпочинку та у спортивних заходах, в тому числі щодо:

- заохочення та пропаганди участі людей з інвалідністю у загальнопрофільних спортивних заходах?

- забезпечення для людей з інвалідністю можливості організовувати спортивні заходи спеціально для людей з інвалідністю?

- забезпечення доступу людей з інвалідністю до спортивних рекреаційних і оздоровчих об'єктів?

- забезпечення рівного доступу дітей з інвалідністю до участі в іграх, в проведенні дозвілля та відпочинку, включаючи заходи в рамках шкільної програми?

- забезпечення доступу людей з інвалідністю до послуг тих, хто займається організацією дозвілля, туризму відпочинку і спортивних заходів?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Національна система захисту прав інвалідів в Україні».

Завдання 3. Приведіть приклад участі інваліда в суспільнополітичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Соціальна ізоляція – це ...

Лінза інвалідності – це ...

Британська модель інвалідності – це ...

Культурна модель інвалідності – це...

Шрифт Брайля – це ...

Варіант 6.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава те, щоб люди з інвалідністю:

- мали доступ до творів культури в доступних форматах?

- мали доступ до перегляду телевізійних програм, фільмів, театральних вистав тощо в доступних форматах?

- мали доступ до закладів культури, відпочинку, спортивних споруд, пам'ятників та об'єктів, що мають загальнодержавне значення?

Чи вживає держава всіх належних заходів для того, щоб надати людям з інвалідністю можливість розвивати свій духовний, творчий та інтелектуальний потенціал?

Чи вживає держава всіх необхідних заходів для забезпечення того, щоб закони про інтелектуальну власність не ставали невинуватим чи дискримінаційним бар'єром для доступу людей з інвалідністю до творів культури?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Окремі стандарти прав людини з інвалідністю».

Завдання 3. Приведіть приклад участі інваліда в суспільнополітичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Доступність – це ...

Універсальний дизайн – це ...

Соціальна ізоляція – це ...

Соціальна інклюзія – це ...

Інвалід – це ...

Варіант 7.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи вживає держава належних кроків для реалізації людьми з інвалідністю права на достатній рівень життя, включаючи заходи щодо:

- забезпечення доступу до належних і недорогих послуг, пристроїв та іншої допомоги для задоволення потреб, пов'язаних з інвалідністю?

- забезпечення доступу людей з інвалідністю до програм соціального захисту?

- забезпечення доступу до програм державного житла?

- забезпечення доступу до пенсійних виплат і програм?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Законодавчо-нормативне забезпечення «доступності» для осіб з інвалідністю в Україні».

Завдання 3. Приведіть приклад участі інваліда в суспільнополітичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Благодійна модель інвалідності – це ...

Медична модель інвалідності – це ...

Лінза інвалідності – це ...

Універсальний дизайн – це ...

Стандарти прав людини з інвалідністю – це ...

Варіант 8.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1 Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава захист людей з інвалідністю нарівні з іншими від рабства та примусової чи обов'язкової праці?

Чи вживає держава необхідних заходів для забезпечення і заохочення права людей з інвалідністю на достатній рівень життя для них та їх сімей, що включає достатнє харчування, одяг і житло, а також безперервне покращення умов життя, без дискримінації на підставі інвалідності?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Концепція універсального дизайну - важливий інтегруючий елемент соціальної політики держави».

Завдання 3. Приведіть приклад участі інваліда в суспільнополітичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Дискримінація – це...

Соціальна інклюзія – це ...

Економічна модель інвалідності – це ...

Реабілітаційна модель інвалідності – це ...

Інвалід – це ...

Варіант 9.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Завдання для індивідуальної роботи Дайте відповідь на питання:

Чи вживає держава заходів, спрямованих на надання людям з інвалідністю можливості засвоювати життєві та соціальні навички, включаючи: - сприяння опануванню абетки Брайля, альтернативних шрифтів, а також навичок орієнтації і мобільності, сприяння підтримці з боку однолітків та наставництву? - сприяння опануванню мови жестів та заохочення самобутності нечуючих? - забезпечення навчання осіб, зокрема, дітей, які мають обмежений зір, слух або зір і слух, за допомогою найбільш прийнятних мов і методів спілкування?

Чи вживає держава належних заходів для освіти спеціалістів і персоналу, які працюють з особами з інвалідністю на всіх рівнях системи освіти?

Чи забезпечує держава розумне пристосування для людей з інвалідністю з метою їх доступу до загальної вищої освіти, професійного навчання, освіти дорослих без дискримінації за ознакою інвалідності?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Засоби технічного забезпечення індивідуальної мобільності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення».

Завдання 3. Приведіть приклад участі інваліда в суспільнополітичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Соціальна ізоляція – це ...

Моральна модель благодійності – це ...

Правозахисна модель інвалідності – це ...

Милосердя – це ...

Доступність – це ...

Варіант 10.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава щоб: - люди з інвалідністю не виключалися із системи загальної освіти на підставі інвалідності, а діти з інвалідністю — із системи початкової або середньої освіти? - люди з інвалідністю мали рівний з іншими доступ до інклюзивної, якісної і безкоштовної початкової і середньої освіти у місцях, де вони проживають? - люди з інвалідністю отримували у системі освіти необхідну підтримку для полегшення їх ефективного навчання?

Чи вживає держава заходів, спрямованих на надання людям з інвалідністю можливості засвоювати життєві та соціальні навички, включаючи: - сприяння опануванню абетки Брайля, альтернативних шрифтів, а також навичок орієнтації і мобільності, сприяння підтримці з боку однолітків та наставництву? - сприяння опануванню мови жестів та заохочення самобутності нечуючих? - забезпечення навчання осіб, зокрема, дітей, які мають обмежений зір, слух або зір і слух, за допомогою найбільш прийнятних мов і методів спілкування?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю».

Завдання 3. Приведіть приклад участі інваліда в суспільнополітичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжити поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Соціальна ізоляція – це ...

Лінза інвалідності – це ...

Дискримінація – це ...

Милосердя – це ...

Інклюзія – це...

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові засади діяльності соціальних служб з людьми з особливими потребами		
1.	Інклюзивна освіта як сучасний соціальнопедагогічний феномен	9,5
2.	Зарубіжний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання	9,5
3.	Еволюція ставлення до людей з інвалідністю	11
Кредит 2. Система медико-соціального захисту людей з функціональними обмеженнями		
4.	Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю	7
5.	Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю	7
6.	Універсальна доступність закладу освіти	7
7.	Інвалідність внаслідок трудового каліцтва та професійного захворювання	9
Кредит 3. Види реабілітації людей з функціональними обмеженнями		
8.	Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю	5
9.	Основи жестової мови	5
10.	Види реабілітацій для людей з інвалідністю	5
11.	Досвід впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах та центрах розвитку дитини	5
12.	Досвід впровадження інклюзії в Україні	5
13.	Проблеми здобуття освіти дітьми з особливими потребами та можливості їх розв'язання.	5
Всього I семестр		90
Всього за рік		90

9. Методи навчання

В сучасних умовах економічного розвитку України перед вищими навчальними закладами стоїть завдання підвищення якості підготовки фахівців економічного профілю. Одним із шляхів вирішення даного завдання є удосконалення форм та методів навчання, упровадження в навчальний процес новітніх освітніх технологій.

Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами. Студентам під час лекцій роздається друкований матеріал, виділяються головні висновки з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного обмірковування. Студенти здійснюють коментарі самостійно або за участю викладача.

Робота в малих групах дає змогу структурувати семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію

Кейс-метод – розгляд, аналіз конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються; для представлення певних; досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань

9. Методи контролю

1. Метод усного контролю: індивідуальне або фронтальне опитування.
2. Метод письмового контролю: контрольна робота
3. Метод тестового контролю (письмового).
4. Метод самоконтролю.
5. Підсумковий контроль: атестація.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

- оцінка **«відмінно»** (90-100 балів) виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв’язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при виконанні практичних завдань;

- оцінка **«добре»** (89-65 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності, за вміння застосовувати теоретичні положення при виконанні практичних завдань;

- оцінка **«задовільно»** (64-50 балів) виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при виконанні практичних завдань;

- оцінка **«незадовільно»** (49-1 бали) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при виконанні практичних завдань.

Оцінювання знань студентів за письмові (тестові, самостійні) роботи здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання кожного виду робіт.

10. Методичне забезпечення

Розроблено навчально-методичний комплекс, методичні рекомендації щодо самостійного вивчення навчальної дисципліни, для виконання семінарських занять.

11. Рекомендована література

Базова література

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Зб. наукових праць. К.: Університет «Україна», 2017. 448 с.
2. Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В., Буров С. Ю., Азін В. О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. Інвалідність та суспільство: навч.- метод. посіб. Київ, 2012. 216 с.
3. ВІЛ-інфіковані діти: медичний догляд, психологічна підтримка, соціальний супровід, правовий захист. Авт.: Котова Н.В., Старець О.О., Олена П.П., Леончук Н.В., Панфілова О.М., Бордуніс Т.А., Дубініна І.М., Булах Л.В. Київ: ТОВ «К.І.С.», 2010 . 176 с.
4. Довідник безбар'єрності, упоряд. Т. Касьян. Харків: IST Publishing, 2022. 224 с.
5. Іванова І.Б. Концепції нормалізації в інтегрованому соціальному середовищі. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Зб. наукових праць. Київ: Університет «Україна». № 11 (13), 2014. С.10–26.
6. Інвалідність. Від виключення до рівності. Реалізація прав людей з інвалідністю. Практичний посібник для парламентарів щодо Конвенції про права інвалідів та Факультативного протоколу до неї: ООН-Київ, 2008. 152 с.
7. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник. кол. авторів; за заг. ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
8. Інклюзивна освіта: теорія та практика: навчально-методичний посібник. колектив авторів; за заг. ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. 192 с.
9. Інклюзія в освіті: повсякденні практики та процедура оцінювання: монографія О. М. Дікова-Фаворська, С. Г. Здрагат. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. 416 с.
10. Кольченко К.О., Нікуліна Г.Ф., Козліковська Н.Я. Освіта осіб з інвалідністю: Можливості та особливості навчання людей з інвалідністю у вищих навчальних закладах: Метод. посібник для абітурієнтів та студентів з інвалідністю. Київ: ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України», Університет «Україна», Всеукраїнська молодіжна громадська організація студентів-інвалідів «Гаудеамус». 41 с.
11. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

Допоміжна література

1. Декларація ООН «Про права інвалідів»: прийнята резолюцією 3447 на тридцятій сесії Генеральної Асамблеї ООН від 9.12.1975 року.
2. Декларація ООН «Про права розумово відсталих осіб»: прийнята резолюцією 2856 Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1971 року.
3. Загальна декларація «Про геном людини і права людини» прийнята Генеральною Асамблеєю ООН від 11.10.1997 року.

4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний Центр» №325 від 28.08.1997 року.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України «Про затвердження Програми професійної підготовки інвалідів по слуху і зору у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації» №764 від 17.11.2003 року.
6. Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю» №691 від 2.12.2005 року.
7. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження інструкції про встановлення груп інвалідності» N 561 від 05.09.2011 року.
8. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України (Мінпраці та соцполітики) «Про затвердження Типового положення про центр професійної реабілітації інвалідів» № 372 від 09.10.2006 року.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про індивідуальну програму реабілітації інвалідів» №757 від 23.05.2007 року.
10. Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції ООН про права інвалідів: *тези доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції*, К.: Університет «Україна», 2017.
11. Бойчук Ю.Д., Бородіна О.С., Микитюк О.М. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я: монографія. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2015. 117с.
12. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей. URL: https://uu.edu.ua/actual_problems_of_education_and_upbringing_of+disabled

Інформаційні ресурси:

1. Сайт Міністерства освіти і науки України – Режим доступу : www.mon.gov.ua.
2. Сайт бібліотеки ім. Вернадського – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua.
3. Платформа Moodle Університету «Україна».
4. Закон України «Про вищу освіту» (2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (2018 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>.
6. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» (2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>.
7. Закон України «Про освіту» (2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
8. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
9. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» № 875-ХІІ від 21.03.1991 року.
10. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>.

11. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (2018 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.
12. Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю. Видання V: метод. посіб. К.: ВГСПО «Національна Асамблея інвалідів України». 2011. URL: <http://www.accessiblesociety.org/topics/demographics-identity>; <http://www.naiu.org.ua>
13. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
14. Закон України від 22.12.2011 № 4213-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів». URL : <https://ips.ligazakon.net/document/t114213>.
15. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
16. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів»: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 48/96. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_306.
17. World report on disability 2011. World Health Organization URL:: <http://apps.who.int/bookorders/anglais/detart1.jsp?codlan=1&codcol=15&codcch=809>.
18. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 URL:: <http://www.w3.org/TR/WCAG20/>
19. Mueller, James L. Case Studies on Universal Design - North Carolina State University, The Center for Universal Design, 1998.
20. Universal Designers and Consultants - Everyone's Welcome, The Americans with Disabilities Act and Museums - Washington, D.C.: American Association of Museums, 1998.
21. URL: <http://www.un.org/disabilities/> (Сайт ООН)
22. URL: <http://www.coe.int/DefaultRU.asp> (Сайт Ради Європи)
23. URL: <http://www.naiu.org.ua/> (Сайт Національної Асамблеї інвалідів України)
24. URL: www.disabilitystudies.ca (Сайт Канадського центру вивчення неповносправності)
25. URL: www.ussf.kiev.ua (Сайт БФ « Крок за кроком»)